

CUMHURİYET DÖNEMİNDE KISA SÜRELİ BİR MECMUA: DURLUPINAR VE DURLUPINAR'DAKİ ŞİİRLERE BAKIŞ

*A Short Periodical Newspaper During The Republic Period: Durlupınar And A Look At The Poems At
Durlupınar*

Dr. Handan GÜRBÜZ YENİ

Dr. Yeni Türk Edebiyatı, Erzincan, Türkiye. handan_gurbuz24@hotmail.com

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş/Received
03.11.2024

Kabul/Accepted
21.03.2025

Sayfa/ Page
141-158

Öz

Sürelî yayımlar bir yandan kamuoyu oluştururken bir yandan da eğitim organı gibi faaliyet gösterirler. Üstelik yayımlandıkları dönemin sosyal, siyasi, kültürel yaşamıyla ilgili bilgileri günümüze taşırlar. Bu doğrultuda hareket etmek isteyen sürelî yayınlardan biri de *Durlupınar*'dır. Mustafa Kemal'in politikalarıyla ilerlemeyi gaye edinen ve bu amaç doğrultusunda çıkarılan *Durlupınar* kısa soluklu bir mecmuadır. Mecmuanın ilk sayısı 23 Mart 1341'de son sayısı olan beşinci sayı 15 Kanun-ı Evvel 1341 yılında yayımlanır. *Durlupınar* beşinci sayıdan sonra yayın hayatına devam edememiş olsa da çıkış gayelerinin belirtildiği "Durlupınar'ın Gayesi" adlı yazıda yazarların kendilerini Cumhuriyet ideolojisinin savunucusu ve koruyucusu olarak görmeleri son derece iddialı olduklarını gösterir.

Durlupınar mecmuası kapılarını hem şiire hem düzyazıya açmıştır. Mecmuada düzyazıya göre şiir sayısı fazladır. Bu sebeple makalede şiirler incelenmiştir. Şiirlerde toplumsal ve bireysel konuların yer aldığı tespit edilmiştir. Şiirlerde az da olsa Mustafa Kemal'e olan bağlılık, inkılap hareketlerine verilen destek ve vatan sevgisi gibi toplumsal konuların işlendiği tespit edilmiştir. Eğitim başlığı altındaki şiirlerde ise modern çağa uygun eğitim kurumunun gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bireysel şiirlerde ise şairler aşk/özlem, bireysel buhran ve tasavvuf konularına yer vermişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Mecmua, sürelî yayımlar, *Durlupınar*, Cumhuriyet Dönemi, Ahmed Burhaneddin.

Abstract

Periodicals, on the one hand, shape public opinion, and on the other hand, act as educational organs. Moreover, they carry information about the social, political and cultural life of the period in which they were published to the present day. One of the periodicals that wanted to act in this direction was *Durlupınar*. Aiming to progress with Mustafa Kemal's policies and published in line with this purpose, *Durlupınar* was a short-lived journal. The first issue of the journal was published on March 23, 1341, and the last issue, the fifth issue, was published on 15 Kanun-ı Evvel 1341. Although *Durlupınar* could not continue its publication life after the fifth issue, the fact that the authors saw themselves as defenders and protectors of the Republican ideology in the article titled "Durlupınar'ın Gâyesi", where their aim of emergence was stated, shows that they were extremely ambitious.

Durlupınar journal opened its doors to both poetry and prose. The number of poems in the journal is higher than prose. For this reason, the poems were examined in the article. It was determined that social and individual issues were included in the poems. It was determined that social issues such as loyalty to Mustafa Kemal, support for revolutionary movements and love of country were discussed in the poems, although to a lesser extent. In the poems under the title of education, the necessity of an educational institution suitable for the modern age emerges. In individual poems, the poets included topics of love/longing, individual depression and mysticism.

Keywords: Newspaper, periodical publications, *Durlupınar*, Republic period, Ahmed Burhaneddin.

Atıf/Citation: Yeni, H. (2025). Cumhuriyet döneminde kısa sürelî bir mecmua: *Durlupınar* ve *Durlupınar*'daki şiirlere bakış. *Mecmua*, 10(19), 141-158.

Giriş

29 Ekim 1923 Cumhuriyet'in ilanıyla başlayan 14 Mayıs 1950 Demokrat Parti'nin iktidara gelişine kadar süren dönem Erken Cumhuriyet Dönemi olarak adlandırılır. Bu dönemde muasır medeniyetler seviyesine ulaşabilmek için sosyal, siyasi, ekonomik, kültür-egitim, hukuk gibi alanlarda değişiklikler yapılır. Bu değişikliklerin etkisi gazete ve dergilerde görülür.

Cumhuriyet'in ilanından sonra mecmuaların bir kısmı Cumhuriyet aleyhtarı yazılar yayımlar. *Vatan*, *Tanin* ve *Tevhid-i Efkâr*, *Toksöz*, *Son Telgraf*, *Aydınlık*, *Halkın Sesi* vb. mecmualar, Cumhuriyet'in ilanı ve halifeliğin kaldırılması konularında Hükümet'le anlaşamaz. Bir kısmı da Cumhuriyet'in temel ilkelerinin daha iyi anlaşılması, benimsenmesi konusunda çalışmalar yapar. *İleri*, *Akşam*, *Vakit*, *Hâkimiyet-i Milliye*, *Cumhuriyet*, *Anadolu'da Yeni Gün*, *Anadolu*, *Yeni Asır* vb. mecmualar Ankara Hükümeti'ni destekler.

Öte yandan süreli yayınlardan kimi uzun soluklu olurken kimi de yayın hayatına büyük iddialarla başlayıp kısa sürede nefesini tüketir. Erken Cumhuriyet Dönemi'nde bir ya da iki sayı çıkan dergiler *Anavatan*, *Gençlik*, *Nur*, *Pınar*, *Mebahis*, *Çankaya*, *Kor*, *Hızlanmış*, *Gençlik*'tir. Bu dergiler arasında Ankara, Atatürk ve Türk kültürüyle ilgili yazı ve şiir yayımlayanlar *Anavatan*, *Gençlik*, *Mehtap*, *Çankaya*, *Pınar* ve *Hızlanmış*'tir. Adı geçen dergiler dışında kalan *Kor* ve *Mebahis*'te yayımlanan eserler bireysel konuları işler. (Apaydın-Özakman, 2019, s. 26-27) Uzun soluklu olma ümidiyle çıkıp kısa süreli yayın hayatı olan mecmualar arasında *Altın Yurt*, *Bilgi Âlem*, *Doğu*, *Hep Gençlik*, *Meşale*, *Türkiye Edebiyat Mecmuası*, *Yeşil Yaprak*, *Şen Yayla* ve *Dumlupınar* gibi dergiler yer alır.

Dumlupınar'ın yukarıda adları belirtilen gözden uzak kalmış kısa ömürlü mecmualar arasında yerini tespit edebilmek için mecmualardan kısaca bahsetmek gerekir. Bir ya da iki sayı çıkan dergilerle ilgili daha önce Dinçer Apaydın ve İbrahim Özakman'a ait olan bir çalışma yapılmıştır. (Apaydın, Özakman, 2019) Burada aynı dergilerden bahsetmek bilgi tekrarı olacağından bunların dışında kalan ve en fazla 10 sayıya kadar ulaşabilmiş mecmualardan bahsedilecektir.

Altın Yurt 15 Mayıs 1339 tarihinde Güleklizâde Ahmet Bedri tarafından Adana'da çıkarılmaya başlanan Ağâh Tuğrul'un müdürlüğünü yaptığı yalnızca 6 sayılı kısa bir ömre sahip olan haftalık dergidir. Derginin ilk sayısında yer alan "Gayemiz" başlıklı yazıda derginin çıkış amacı şöyle belirtilir: "Altın Yurt bütün münderecatında Adana muhitiyle alakadar olacak, Adana'mızın güzelliklerini, Adana'mızın harsını, Adana'mızın tarihini, bugünkü vaziyetini tespit edecektir." (Bozdoğan, 2011)

Bilgi Âlem 1931 yılında çıkarılan "dijital ortamda bulunmadığı tespit edilen ve mevcut akademik literatürde, yayın yılı ile yayın yeri dışında toplam kaç sayı yayınlandığı, imtiyaz sahibi, yayın ilkesi ya da yazar kadrosu gibi verilere ulaşılabilen dergiler" arasındadır. (Özçelik Damlapınar, 2023, s. 100)

Hep Gençlik, Mart 1930 tarihinde yayın hayatına başlar, sadece 3 sayı çıkar. Mecmuadaki şairler arasında Behçet Kemal, Ahmet Muhip, Hamit Macit, Edip Alp Hilmi, Ali Kemal ve Zeki Murat yer alır. Behçet Kemal'in ve Ahmet Muhip'in ilk şiirleri bu mecmuada yayımlanır. (İssi, 2013, s. 299) Bu açıdan mecmuanın ayrı bir değeri olduğu söylenebilir.

Meşale, 1928 yılında Yusuf Ziya Ortaç tarafından yayımlanan 8 sayılı mecmuadır. Ahmet Haşim, derginin ilk sayısında Yedi Meşaleciler adlı yazıyı yayımlar. Burada Yedi Meşaleciler hakkında söylediği şu sözler dikkat çekicidir: "Şair kaleminden ziyade sanki ressam fırçasıyla çalışan bu gençlerde, his ve muhayyileden ziyade gözün rü'yet kabiliyeti yeni bir hususiyet teşkil ediyor. Şairin tamamen ressam hassasiyetiyle kelimeleri kullanışı ne derece doğrudur bilmiyoruz." (Ahmet Haşim, 1928, s. 1) Ahmet Haşim'in Yedi Meşaleciler hakkında söyledikleri onların parnasizm ve empresyonizm akımlarından ne ölçüde etkilendiklerini hatırlatır. Onlar bahsedilen akımların tesiriyle duygu ve düşüncelerini daha canlı, zengin şekilde ifade etmeye çalışırlar. Fakat bu ifade ediş şekli onların başlangıçtaki farklı olma isteklerini gerçekleştirmelerinde yeterli olmaz. Nitekim "*Meşale*" dergisi, görüldüğü gibi "canlılık, samimiyet ve daima yenilik" fikriyle yayımlanmışsa da, edebiyat âlemine yeni bir ufuk açmaktan ziyade, var olanı devam ettirmenin dışına çıkamamıştır." (Ulutürk, 2011, s. 126) Derginin ilk beş sayısı harf inkılabı olmadan yayımlanırken 6. sayıdan itibaren yapılan harf inkılabına uyum sağlanması için çaba gösterilmiştir. *Meşale*'nin 7-8. ilk sayfaları Latin harflidir. Dergi, büyük iddialarla çıkarılsa da kısa ömürlüdür. Bunda harf değişiminin de etkili olduğu söylenebilir.

Yeşil Yaprak, 16 Haziran-1 Eylül 1928 tarihleri arasında Mehmet Sadık tarafından İstanbul'da çıkarılan 3 sayılı kısa ömürlü bir mecmuadır. Mecmuanın ilk sayısında çıkış amacı “Azerbaycan'da senelerden beri tutuşan faciaya seyirci kalan cihana, onun dertlerini iştirmek için yapılan neşriyata iştirak etmek maksadıyla intişar ediyor.” (Yeşil Yaprak, 1928, s. 1.) şeklinde belirtilir. Mecmuanın 3 sayısında da San'ân adlı şairin vatanî duygularla yazılmış şiirleri dikkat çeker.

Şen Yayla mecmuası 1927 yılında Şevket Süreyya tarafından Erzurum'da çıkarılır. 6 sayılı mecmuada Celal, Naciye Ziya, Ş. S. ve Orhan Rıza'ya ait şiirler yer alır. “Bu dergiden sonra Doğu gazetesine kadar kayda değer bir yerel basın organından bahsetmek mümkün değildir.” (Işık-Eşitti, 2014, s. 56)

Türkiye Edebiyat Mecmuası, 1339-1341 yılları arasında Dava vekili Orhan Mithat ve Hüsametdin Sacit tarafından çıkarılan 7 sayılı mecmuadır. Mecmuanın adının hemen altında “on beş günde bir neşr olunur ilim ve edebiyata hâdim musavver mecmua” yazısı yer alır. Bu yazıya rağmen mecmua düzensiz aralıklarla çıkar. Mecmuanın ilk sayısının kapak fotoğrafında milyonlarca Türk ve Müslümanın büyük halaskarı” notuyla Mustafa Kemal'e yer verilir. (Bostancı, 2013, s. 67) Bu fotoğraf mecmuanın Cumhuriyet'in ilkelerini yansıtağını sezdirir. Mecmuadaki çeşitli yazılarla inkılap hareketlerinin tanıtılmasına çaba gösterilse de manzum ve mensur şiirlerde genel olarak ferdi duygular işlenir. Mecmuada Edebiyat Fakültesi Reisi Köprülüzâde Mehmed Fuad, Aka Gündüz, Mehmed Rauf, Halid Fahri, Müfide Ferid, Halide Nusret, Celâl Sahir, Ali Canib gibi tanınmış kişilerin imzaları vardır. (Bostancı, 2013, s. 67-81)

Yukarıda zikredilen mecmuaların çıkış yılları dikkate alındığında şöyle sıralanabilir: *Türkiye Edebiyat Mecmuası*, *Altın Yurt*, *Şen Yayla*, *Yeşil Yaprak*, *Meşale*, *Hep Gençlik* ve *Bilgi Âlem*. Bu mecmualar arasında *Türkiye Edebiyat Mecmuası* ile *Meşale* dergisi diğerlerine nazaran çıkarıldıkları dönemde daha etkili olmuştur. Bu çıkarımda dergilerin çıkmış toplam sayıları ile muhtevaları etkilidir.

Bu çalışmada Erken Cumhuriyet Dönemi'nde çıkmış mecmualardan biri olan *Dumlupınar* incelenmiştir. *Dumlupınar*'ın tercih edilmesinin sebebi Cumhuriyet'in temel ilkelerinin halk tarafından benimsenmesine katkı sağlamayı amaçlaması ve daha önce *Dumlupınar*'la ilgili müstakil bir çalışmanın yapılmamış olmasıdır. Çalışmada *Dumlupınar*'ın çıkış amacını ne ölçüde gerçekleştirdiğini, hangi şair ve yazarların mecmuada yer aldığını belirlemek ve Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki kısa süreli dergiler arasındaki yerini tespit etmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda mecmuada yer alan şiirler incelenirken öncelikle doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Ardından günümüz Türkçesine çevrilen şiirler konularına göre tasnif edilip incelenmiştir.

1. DUMLUPINAR MECMUASI

Dumlupınar mecmuası, 1925 yılında millî mefkûreye hizmet etmek amacıyla Ahmed Burhaneddin tarafından çıkarılır. Mecmuanın ilk sayısı 23 Mart 1341'de (23 Mart 1925) son sayısı olan beşinci sayı 15 Kanun-ı Evvel 1341 (15 Aralık 1925) yılında yayımlanır. Haftada bir çıkarılan mecmua kısa ömürlü olur.

Mecmuanın başlık klişesi tüm sayılarda aynıdır. Klişeyi yazan hattatın adı herhangi bir sayıda belirtilmemiştir.

Görsel 1: Mecmuanın başlık klişesi ve başlık altı yazısı

Mecmuanın başlığının hemen altında “millî mefkûreye hadim edebî mecmua” ifadesi yer alır. Mecmuada bu başlığa uygun olacak şekilde eserlerin yer aldığı görülmektedir.

Mecmuanın ilk üç sayısı İstanbul'daki Necm-i İstikbal Matbaası'nda, dördüncü sayısı Kader Matbaası'nda son sayısı ise Amedi Matbaası'nda basılmıştır. Mecmuanın yayın adresi “Yenipostane karşısında Velora Han'da 1. katında daire-i mahsusa” şeklinde ifade edilmiştir.

Mecmuanın kapak sayfalarında Anadolu kadını görseli yer almıştır. Sol elinde orak olan Anadolu kadınının etrafı buğday taneleriyle çevrilidir. Kadın, sağ eliyle karşı tarafta beliren güneşe dikkat çekmektedir.

Görsel 2: Mecmuadaki Anadolu kadını görseli

Mecmuanın üçüncü sayısı hariç diğer sayılarının dış kapağında Anadolu kadını görselinin dışında bir şiir yer alır. Bu şiirler sırasıyla Ahmed Burhaneddin'in Mustafa Kemal'le ilgili şiiri, Ziya Gökalp'ın "Vatan" ve "Devlet" şiiri, Ahmed Burhaneddin'in "Musul İçin" adlı şiiridir.

Mecmuanın ilk sayısında "Dumlupınar'ın Mesleği" başlıklı yazı yer alır. Bu yazıda mecmuanın neden çıkarıldığı, amacının ne olduğu açıkça belirtilir:

"Dumlupınar"ın mesleği: Vatani istilâdan, milleti esaretten kurtaran mukaddes inkılâbın mesleğidir.

Evet! Asırlardan beri, Kara kuvvetlerin amansız pençelerinde, korkunç karanlıkların sabahsız derinliklerinde, nura müştak, hürriyete meftun, ilim ve irfana teşne, terakki ve tecdide âşık; fakat mağdur ve hakir inleyen Türk gençliğini emellerine kısmen kavuşturan ve tamamen de kavuşturacak bir yol açan milliyetperver, vatanperver Türk rehberlerinin mesleği ne ise:

"Dumlupınar'ın" da mesleği odur.

Evet, evet!... Yine asırlardan beri daima çalışan, fakat daima mahrum ağlayan milletin harap yurdu üstünde; meskenetin, zilletin, sefahatin [ve]lhâsıl binbir şe'âmetin timsâl-i mel'ûnu olan o baykuş ruhlu sultanları, o haşarât-ı saltanatı kovan Cumhuriyetperverlerin manbâ'ü'l-hâmii ne ise:

"Dumlupınar'ın" da manbâ'ü'l-hâmii odur.

Hür, müstakil ve hâkimiyet-i millîyesine tamamen sahip, bu; asrı, müteceddid, müterakki Türkiye bânilerinin, "İnönü", "Sakarya", "Dumlupınar" mübdilerinin, Evet! Bütün o mübarek kahramanların, mübeccel "İsmet"lerin pîşvâ-yı ilâhîsi olan ulu "Gazi"miz, göz nurumuz, "Mustafa Kemal Paşa"ımızın gayesi ne ise:

"Dumlupınar'ın" da gayesi odur. Zaten "Dumlupınar"a müntehi olan şan ve zafer, nur ve sürûr" halk ve hak yolunu o açmamış mıydı?

İşte biz de onun açtığı yolda, onun bir mürşid-i semâvi gibi gösterdiği: Azim ve iman "Dumlupınar"larına ilim ve irfan güneşlerine bir cezbe-i müte'abidane ile pür-vecd ve aşk yürüyeceğiz... Tamamıyla gençlerden ve gençlikten mürekkebe bir kâfile ile yürüyeceğiz." (Dumlupınar, 1341, s. 1).

Yukarıdaki ifadeler, Dumlupınar mecmuasının son derece iddialı şekilde ortaya çıktığını gösterir. Üstelik Dumlupınar'ın Türk milletinin yenileştiği ve özgürleştiği kutsal bir çıkış noktası olarak görüldüğü yazıda söylenmemiş olsa da mecmuanın adının neden Dumlupınar olarak seçildiği anlaşılmaktadır. Cumhuriyet ideolojisinden pay almak isteyen bu kişiler, âdeta kendilerini vatani ve milleti aydınlık geleceğe taşıma konusunda öncü olarak görmüşlerdir. Bu isteklerini gerçekleştirmek için de kendilerine örnek olarak başta Mustafa Kemal olmak üzere Türk gençliğini bu amaç doğrultusunda yenileşme, özgürleşme, ilim ve irfan yolunda geçmişten dersler çıkararak yürüyenleri alıp aynı yolda gençlerden oluşan kâfile ile yürümek istemektedir. Mustafa Kemal'in, Cumhuriyetperverlerin Türk milleti için istekleri ne ise mecmuada yazarların da amaçları aynıdır.

2. Mecmuanın İçeriği

Dumlupınar, Sayı: 1, 23 Mart 1341 (23 Mart 1925)

Yazarın Adı	Eser Adı ve Türü	Sayfa
Ahmed Burhaneddin	Başlıksız (Şiir)	Dış Kapak
Dumlupınar	Dumlupınar'ın Mesleği (Açıklama)	1
Ahmed Burhaneddin	Millî Mefkûre (Şiir)	2
Ziya Gökalp	Darülfünun (Şiir)	3
Bir Darülfünunlu	Darülfünun Şarkısı (Şiir)	3
F. F.	Darülfünunumuza Bir Nazar -1- (Düzyazı)	3-4
Ahmed Burhaneddin	16 Mart 1336 (Şiir)	4
Fahri Zeki	Sakarya (Şiir)	4-5
İmzasız	Baş Başa (Şiir)	5
Ahmet Suat	Düşünce (Şiir)	5
Ahmed Burhaneddin	Bir Gönülde İki Aşk (Manzum Hikâye)	5-7
Fahri Zeki	Ay Işığında (Roman)	7-9
Oğlumun Kütüphanesi-Duyurular-Kitap Tavsiyeleri	Oğlumun Kütüphanesi-Duyurular-Kitap Tavsiyeleri	10

Tablo 1: Mecmuanın 1. Sayısının İçeriği

Dumlupınar, Sayı: 2, 2 Nisan 1341 (2 Nisan 1925)

Yazarın Adı	Eser Adı ve Türü	Sayfa
Ziya Gökalp	Vatan (Şiir)	Dış Kapak
Ahmed Burhaneddin	Millî Mefkûre Yolunda Gençlik 1 (Musahabe)	1-2
İsmail Hulki	Türk Edebiyatı İbrahim Bey (Düzyazı)	2-3
Cenap Muhittin	İnkisâr (Şiir)	3
Fahri Zeki	Nasibim (Şiir)	4
Doktor Cemal Zeki	Kadınlarımıza Vesâyâ-yı Sıhhiye	4-5
Ahmed Burhaneddin	Bir Gönülde İki Aşk 2 (Manzum Hikâye)	6-8
Ahmed Burhaneddin	Kışın Teşyî (Şiir)	9
Cemal Ethem	Son Temenni (Şiir)	9
Dumlupınar	Arz-ı Teşekkür	9
Fahri Zeki	Ay Işığında 2 (Roman)	10-12
Oğlumun Kütüphanesi-Duyurular-Kitap Tavsiyeleri	Oğlumun Kütüphanesi-Duyurular-Kitap Tavsiyeleri	13

Tablo 2: Mecmuanın 2. Sayısının İçeriği

Sayı: 3, 31 Ağustos 1341 (31 Ağustos 1925)

Yazarın Adı	Eser Adı ve Türü	Sayfa
İsimsiz	Gazi Paşanın Fotoğrafı	2
İsimsiz	Şehitlerin Huzurunda Gerçekleşen Merasimden Bir Kare	3
Ahmed Burhaneddin	31 Ağustos ve Dumlupınar	4

Fahri Zeki	Meriç (Şiir)	5
Âtîf	Gurbet Mektubu	6-7
Haluk Nihat	Hasta Eminem (Şiir)	7-8
Sinan Ümmî	İlahi (Şiir)	8
İsimsiz	Edebî Tettebular	9-11
Doktor Cemal Zeki	Kadınlığın Tek Günahı Çocuk Düşürmek Esbabı, Tehlike ve Akıbetleri	11-13
İsimsiz	Bir Demet Düşünce	14
Murtaza	Şen Nükteler	14
Ahmed Burhaneddin	Bir Gönülde İki Aşk (Manzum Hikâye)	14-16
Fahri Zeki	Ay Işığında (Roman)	17-18
Florinalı Nazım	Gazi'nin Heykeli Karşısında (Şiir)	19
İsimsiz	Her Kadına Faydalı Bir Eser (Kitap Tavsiyesi)	20

Tablo 3: Mecmuanın 3. Sayısının İçeriği

Sayı: 4, 6 Teşrin-i Evvel 1341 (6 Ekim 1925)

Yazarın Adı	Eser Adı ve Türü	Sayfa
Ziya Gökalp	Devlet (Şiir)	1
Dumlupınar	Yıl Dönümü ve Tebrik Yazısı	2
Ahmed Burhaneddin	Öz Annemin Duası (Şiir)	3
Ahmed Burhaneddin	Musahabe	4
Süleyman Nazif	Bizdeki Sosyalistliğe Dair Bazı Mülâhazat	5-6
Doktor Cemal Zeki	Kadınlığın Tek Günahı 2	6-9/12-13
Abdülhak Hamid	Dahi-i Teceddüde (Şiir)	10-12
İsimsiz	Bir Demet Düşünce	13
Muzaffer	Gazel	14
Fahri Zeki	Gazel	14
Ahmed Burhaneddin	Bir Gönülde İki Aşk (Şiir)	14-17
Garip Hasan	Koşma	18
Mevzunî	Olur Mu? (Şiir)	18
Fahri Zeki	Ay Işığında 4 (Roman)	18-19
	Her Kadın Okusun (Kitap Tavsiyesi)	20

Tablo 4: Mecmuanın 4. Sayısının İçeriği

Sayı: 5 15 Kânun-ı Evvel 1341 (15 Aralık 1925)

Yazarın Adı	Eser Adı ve Türü	Sayfa
Ahmed Burhaneddin	Musul İçin (Şiir)	1
Ahmed Burhaneddin	İsyân Karşısında 1 (Şiir)	2
Ahmed Burhaneddin	İrtica (Şiir)	3
İsimsiz	Bizde Camiiler	4-6
Abdülhak Hamid	Mazi Yolcusuna Âtî Yolu (Şiir)	6-9
Samipaşazade Sezai	İşgal Hatıraları	9-10
Ahmet Kemal	Dumlupınar Heyeti Muhteremine	10-11

Fahreddin	Maarif Meseleleri	12-13
Dumlupınar	Akşamın [Bir Kanun Layihası] Hakkındaki Mütalaasını Tahlil	13-14
Fahri	Dumlupınar Mecmuası'na	15-16
Halide	Bir Müteverrimenin Son Yazısı	16-17
İsimsiz	Bir Demet Düşünce (Özlu Söz)	17-18
Nazım	Anneme (Şiir)	18
Celal	İnfial (Şiir)	18
Ahmed Burhaneddin	Bir Gönülde İki Aşk (Şiir)	18-19
Heyet-i Tahririye	Açık Mektubumuz	20
Heyet-i Tahririye	Burhaneddin Bey'in Eserleri	20

Tablo 5: Mecmuanın Beşinci Sayısının İçeriği

Mecmuanın içeriğine bakıldığında Dumlupınar'da Ahmed Burhaneddin, Ziya Gökalp, Fahri Zeki, Ahmet Suat, Ziya Gökalp, İsmail Hulki, Kozanzade Muhyiddin, Doktor Cemal Zeki, Cemal Ethem, Haluk Nihat, Florinalı Nazım, Murtaza, Atif, Süleyman Nazif, Abdülhak Hamid, Samipaşazade Sezai, Ahmet Kemal, Fahrettin, Fahri Muhyiddin ve Halide imzaları yer alır. Ayrıca Bir Darülfünunlu ve F. F., imzalı adı tam olarak belirtilmeyen yazarlar da mecmuada eserlerini yayımlar. Mecmuada sayıca fazla olan edebî tür şiidir. Bu şiirlerde toplumsal ve bireysel konular ele alınır.

2.1. Toplumsal Manzumeler

2.1.1. Mustafa Kemal'le İlgili Şiirler

Dumlupınar mecmuasındaki şiirlerde Mustafa Kemal için yazılmış olanlar dikkat çeker. Mecmuanın ilk sayısının dış kapağında Mustafa Kemal'den şöyle söz edilir:

“Türk ruhunu temsil eden ey sevgili Gazi!

Türk gençliği her emrine can vermeye razı

Zira senin amalini ifade-yi selâmet

Bulduk, buluruz... Türkiye'nin hayrına ma'tûf:

Efkârına şiddetli tedâbirine hürmet” (Ahmed Burhaneddin, 1341, s. Dış Kapak)

Florinalı Nazım “Gazi'nin Karşısında” adlı şiirinde Mustafa Kemal'in kurtarıcı rolüne dikkat çeker:

“Kesilmişken kan, duman

Anayurdun her yanı

Yıldırımlar fıskıran

Azmi yakıtı Yunan'ı

Onun coşkun ateşi

Dumanları boğmuştur

(Cumhuriyet) güneşi,

Sayesinde doğmuştur” (Florinalı Nazım, 1341, s. 19)

Ahmed Burhaneddin “Öz Annemin Duası” adlı şiirinde Mustafa Kemal'e olan sevgi ve bağlılığı dile getirir:

“Ey başımın tacı, Gazi Kemal'im!

Sakın hastalanıp sen nezle olma!

Sıhhatine merbut sıhhatim, hâlim
Hâlime bakıp da dil-fikâr olma!..

Ey beni kurtaran sevgili oğlum!
Benim sensin, başım, kanadım, kolum
Her müşküle senle ederim hücum
Çekilip tarihe bergüzar olma” (Ahmed Burhaneddin, 1341, s. 3)

2.1.2. İnkılapla İlgili Şiirler

Dumlupınar mecmuasında inkılap hareketleriyle ilgili iki şiir yayımlanır. Bunlardan ilki Abdülhak Hamid'in “Dahi-i Teceddüde” adlı şiiriyle diğeri ise Ahmed Burhaneddin'in “İrtica”sıdır.

Abdülhak Hamid Tarhan, milli duyarlıkla yazdığı “Dahi-i Teceddüde” adlı şiirinde Mustafa Kemal ve arkadaşlarının öncülük ettiği inkılaplardan övgüyle söz eder:

“Büyük gaza, büyük zafer bu inkılab!
Büyük gaza tagallübe
Büyük zafer taassub ve tesseyyübe
Gaza-yı Mustafa Kemal!” (Abdülhak Hamid, 1341, s. 11)

Ahmed Burhaneddin “İrtica” adlı şiirinde halkı inkılap hareketine karşı çıkmak için yönlendirmeye çalışan kişileri eleştirir:

“Bu maksatla diyor ki; hükümete ve halka
Müslümanız giymeyiz gavur başlığı şapka
İslam'ız istemeyiz, gavur memur ve vali
Boynumuza almayız böyle müthiş vebali

Bî-çare fesatçılar ve zavallı ahali!
Dinden bahseden onlar, dinden bî-haberdarlar
Dün birer server iken bugün derbederler;
Bugün millet gülse de onlar mükedderler!

Onun için hepsi de düşmandır inkılaba
Onun için derler ki uymaz bunlar kitaba!
Fakat bunların hepsi kapkara bir cahildir
İnananlar onlara daha cahil, gafildir” (Ahmed Burhaneddin, 1341, s. 3)

2.1.3. Eğitimle İlgili Şiirler

Dumlupınar mecmuasında eğitimle ilgili dört şiir yayımlanmıştır. Bu şiirlerde; eğitimin önemi, tarafsızlığı, modern çağa uygunluğu gibi meselelere yer verilmiştir. Ziya Gökalp'ın 1918 yılında yayımlanan *Yeni Hayat* adlı eserindeki “Darülfünun” adlı şiirine mecmuada yeniden yer verilir. Şair burada eğitimde özerkliğin önemine dikkat çeker. Ona göre Darülfünun'da hükümetten ziyade öğretmenler söz sahibi olmalıdır. Ancak bu şekilde Darülfünun geliştirecektir.

“Diyorsunuz hükümetin idarî
Velâyeti fenlere de şamildir.

Ben derim ki idare her hüneri
Bilmez, çünkü mütehasıs değildir...

Darülfünun emirlerle düzelmez,
Onu yapar ancak serbest bir ilim,
Bir mesleğe hâricinden fer gelmez
Bırakınız ilmi yapsın muallim!...” (Ziya Gökalp, 1341, s. 3)

Dumlupınar mecmuasında “Bir Darülfünunlu” mahlasıyla yayınlanan “Darülfünun Şarkısı” adlı şiirdeki şu mısralar cahillikle mücadele etmek isteyenlerin sesi olur:

“Âsumân ilme uçmak aşkımız
Cehle nefret! İlim ve irfan isteriz..” (Bir Darülfünunlu, 1341, s. 3)

Abdülhak Hamid’in 1881 yılında yayımlanan “Mazi Yolcusuna Âti Yolu” adlı şiiri 1925’te Dumlupınar’da “En büyük şairimizin bundan kırk dört sene evvel bugünkü inkılab-ı medeniye dair yazdığı manzum irşadnamesi” notuyla yeniden yayımlanır. Şair, şiirde çağın gerisinde kaldığı için tarikatlardaki eğitimi eleştirir. Abdülhak Hamid, burada eğitim alan kişilere müritlerinin asıl amacının ün kazanmak olduğunu ifade eder:

“Câ-yı karar eylediğin tekye-gâh
Hayrın için sandın ise vah vah!
Maksadıdır şeyhinin ibkâ-yı nam
Zikrederler namını yani enam” (Abdülhak Hamid, 1341, s. 8)

Abdülhak Hamid, aynı şiirinde modern çağa uygun olan eğitim anlayışından ve faydalarından şöyle söz eder:

“Fikrini sevk eyle biraz sanata
Hâlini peyveste eder vüs’ate.
Mektebe git, fen ile ol müştâgıl,
Vârisine feyzin olur müntakıl.
Ailene sahip olursun kadim,
Devletine hizmet edersin azim.
Bak nice esrara olursun habir,
Hisse bulur sende sagir ü kebir” (Abdülhak Hamid, 1341, s. 7)

Ahmed Burhaneddin “Millî Mefkûre” adlı şiirinde mefkûresini “Benim millî mefkûrem/Yaşamak hür ve hürrem” (Ahmed Burhaneddin, 1341, s. 2) diye açıklar. Şiirinin devamında şair, yüksek bir medeniyet, mesut bir cumhuriyet, mübeccel bir hürriyet için yapılması gerekenleri şöyle sıralar:

“İlim ve marifet ister
Sanat ve hırfet ister
Çok samimi ve derin
İrfanla ülfet ister” (Ahmed Burhaneddin, 1341, s. 2)

2.1.4. Vatanla İlgili Şiirler

Dumlupınar’da vatanla ilgili yayımlanan şiirlerin bir kısmı vatan işgalini bir kısmı da işgal sırasında Anadolu halkının yaşadıklarını konu edinir. Bu şiirlerde şairler, vatan sevgisi ile vatana olan bağlılığı ön plana çıkarırlar.

2.1.4.1. Vatanın İşgal Yılları

Ahmed Burhaneddin'in "16 Mart 1336" adlı şiiri belirtilen tarihe bakıldığında İstanbul'un işgalini konu edinir. Şair, şiirde İstanbul ifadesine yer vermeden Avrupa'nın İstanbul'u işgal ederek Türk milletini yok etme arzusu taşıdığını dile getirir:

"Ey Avrupa, ey hasm-ı hafi-yi beşeriyet!
Ey kendisi yok, ismi fakat var medeniyet!
Ey Türklüğü öldürmeyi tasmin eden a'dâ!
Gösterdi fakat bak ne netâyic size ferdâ...
Her hâhiş-i pervâzımızı men' ederek siz:
Her saniye hürriyet için çırpınan âciz,
Hasret-zede bir kuş gibi yıllarca kafeste
Habseyledinizdi bizi? Bizler ise beste,
Mağdur ve mükedder, fakat ümid ile meşhûn;

Bir subh-ı rehâ bekler idik teşne ve dilhûn" (Ahmed Burhaneddin, 1341, s. 4)

"Dumlupınar" zaferinin tulu'undan evvelki günlere ait bir manzume ve bir mektup ifadesiyle yayımlanan Fahri Zeki'nin "Meriç" adlı şiirinde, Meriç'in işgali konu edilir. Mecmuada şiirin neden yayınlandığına dair şu ifade yer alır: "31 Ağustos gibi en sevinçli zafer günlerimizde bile kara günlerimizi hatırlamak; Mest-i gurur ve sürûr olduğumuz dakikalarda bizi daima ihtiyâtlı ve uyanık bulundurur!... Bunun için "Meriç" manzumesi ile "Gurbet Mektupları"nın mecmuamıza dercini bu fikrimize muvafık bulduk" (Dumlupınar, 1341, s. 5). Fahri Zeki "Meriç" adlı şiirinde vatan işgalinden söz eder. Şair, şiirinde Meriç'i kişileştirir, onun Türk vatanına olan bağlılığını şu sözlerle dile getirir:

"Söyle dere kurudu mu?

Sularında Türk'ün kanı...

Hayır; onun her yudumu

Der ki: Bu yer, Türk vatani

Yüksel dere, köpür Meriç!..

İsyan et de yine kan iç" (Fahri Zeki, 1341, s. 5)

Ahmed Burhaneddin "Musul İçin" adlı şiirde Milletler Meclisi'ne seslenir. Musul'un alınmak istenmesine karşı çıkar:

"Cemiyet-i Akvâm: Meclis-i a'dâ

Maziye gösterir: Aynıyle ferdâ

Yani yine mebhûs: Hala o fuzûl

Türk hakkına karşı: Hep dünkü usul

Lakin buna rağmen: Türk'ündür Musul" (Ahmed Burhaneddin, 1341, s. 1)

2.1.4.2. İşgal Yıllarında Anadolu Halkı

Dumlupınar mecmuasında yayımlanan şiirlerde işgal yıllarında Anadolu halkının yaşadıklarına yer verilir. Fahri Zeki, "Sakarya" adlı şiirinde Sakarya Meydan Muharebesi'ni konu edinir. Şiirde Sakarya'da âdeta ölüm kalım mücadelesi veren Türk milletinin millî manevî değerlerden güç aldığına dikkat çekilir:

"Öyle bağlandık ki; Allah'ımıza!

Kurşunla delinmez oldu sinemiz

Üç ay değil üç yüz yıl istesek gaza
Yine zulmü yakan bir aleviz biz

Kara bir dumandır ahımız bugün
Boğacak hilale hançer atan
Düşman! Düşman! Yıkıl, bu yerler Türk'ün:
Kanıyla yıkanan en son vatani” (Fahri Zeki, 1341, s. 5)

Ahmed Burhaneddin “Bir Gönülde İki Aşk” adlı manzum hikâye örneğiyle Anadolu insanının Kurtuluş Savaşı yıllarında yaşadığı çatışmalardan birini dile getirir. Şiirde Osman adlı genç, seferberlik ilanından sonra vatan aşkı ile sevgiliye duyduğu aşk arasında sıkışıp kalır. Yine de genç adam nişanlısını geride bırakarak sefere gider. Böylece şiirde vatan aşkı her şeyden yüce bir duygu olarak öne çıkar.

“Köyde geniş bir yerde
Toplanan köylülerde
Dönüyordu şu haber!
Yine Türkler seferde

O gün akşamüzeri
Köyün genç erkekleri
Hepsi veda ettiler
Hazırlanıp gittiler

Köyün en dilber kızı
Bu en parlak yıldızı
Bu akşam birden duydu
Ta kalbinde bir sızı:
Ya, Osman da giderse
Nişanı reddederse
Gider de hiç gelmezse
Gibi birçok vesvese

Hücum etti kalbine
Yalvardı çok Rabbine
Yeni nişanlanmıştı
Düğün yakın sanmıştı

Görünce şimdi yol
Yüreğinden yanmıştı
Yeni nişanlı Ayşe

Şaşıyordu bu işe

Düğünümüz diyordu:

Kaldı demek dönüşe?

Ya dönmezse o yoldan

O da olursa kurban?" (Ahmed Burhaneddin, 1341, s. 5-6)

Şiirin devamında Türk kadının cepheye giden sevgiliyi yüreklendirişi dikkat çeker. Şiirdeki Ayşe adlı genç kız, sevdiğine vatan uğruna gerekirse ölmeyi emreder. Bu yaklaşım Türk kadının vatana duyduğu sevgi ve bağlılığı örnekler niteliktedir.

"Ayşe bir ah çekerek

"Çok sabırlı bir yürek

Lazım!... Fakat ölsem de

Acele gitmen gerek..?

Ben sararıp solayım

Ne olurdan olayım

Düşman fırsat bulmasın

Süngünden kurtulmasın"

Sildi gözyaşlarını

Çatarak kaşlarını:

"Bir şan kazan ile gel

Kazanmazsan vermem el!

Haydi, çabuk, durma, git!

Korkma! Yoksa yok ecel"

Osman kendi kendine:

Bu ne kahraman melek!

Utan insafsız felek!

Sonra sevgilinse:

"Merak etme yavrum sen

Kalmam şandan mahrum ben.

Feda olmak vatana

En büyük bir şan bana..

Bir şehit nişanlısı

Olmak: Büyük şan sana” (Ahmed Burhaneddin, 1341, s. 6)

2.1.4.3. Vatanla İlgili Diğer Şiirler

Dumlupınar mecmuasında Ziya Gökalp'ın 1918'de yayınladığı *Yeni Hayat* kitabında yer alan “Devlet” ve “Vatan” (Tansel, 1977, s. 116/100) adlı şiirlerine yeniden yer verilir. Ziya Gökalp “Devlet” adlı şiirinde devlete itaat edilmesi gerektiğini söyler. Şairin bu düşüncesini dini temele dayandırması dikkate değerdir:

“Kur'an diyor: “Eyleyiniz itaat

Hakk'a, sonra Peygambere, devlete!

Vicdanımın bütün hissi sadakat

Kanunlara, hadis ile ayete...” (Ziya Gökalp, 1341, s. 1)

Ziya Gökalp “Vatan” şiirinde Turancılık anlayışından sonra benimsediği vatan anlayışından söz eder. Şaire göre vatan; sınırları çizilmiş, milleti arasında dil, din, âdet ve mefkûre birliğinin olduğu yerdir. Bu yeni vatan fikrinde bilimden tekniğe, sermayeden sanayiye kadar her şey millidir.

“Bir ülke ki camiinde Türkçe ezan okunur,

Köylü anlar manasını namazdaki duanın...

Bir ülke ki mektebinde Türkçe Kuran okunur

Küçük büyük herkes bilir buyruğunu Huda'nın...

Ey Türkoğlu, işte senin orasıdır vatanın!

Bir ülke ki toprağında başka ilin gözü yok,

Her ferdinde mefkûre bir, lisan, adet, din birdir...

Mebusanı temiz, orda Boşo'ların sözü yok,

Hududunda evlâtları seve seve can verir,

Ey Türkoğlu, işte senin orasıdır vatanın!

Bir ülke ki çarşısında dönen bütün sermaye

Sanatında yol gösteren ilimle fen Türk'ündür

Hirfetleri birbirini daim eder himâyeye

Tersaneler, fabrikalar, vapur, tren Türkündür

Ey Türkoğlu işte senin orasıdır vatanın!” (Ziya Gökalp, 1341, s. Dış Kapak)

Ziya Gökalp'ın “Devlet” ve “Vatan” adlı şiirinin Cumhuriyet'in ilanından sonra Cumhuriyet ideolojisini yerleştirme hevesiyle çıkan Dumlupınar mecmuasında tekrar yayınlanması dikkat çekicidir. Üstelik Ziya Gökalp 25 Ekim 1924 tarihinde vefat etmiştir. Sanatçının vefatının ardından bir yıl geçmeden mecmuada iki şiirinin yayınlanmasının iki nedeni olabilir. Bunlardan ilki Ziya Gökalp'ın tanınırlığından ve kitleleri etkileme gücünden yararlanmak, ikincisi ise sanatçının fikirlerinin Cumhuriyet'in muasır medeniyetler seviyesine çıkma anlayışıyla uyumluluğudur.

2.1.5 Toplumsal Eleştiri

Dumlupınar mecmuasında toplumsal eleştiriye konu edinen bir şiir yer alır. Ahmed Burhaneddin'e ait olan “Kışın Teşyi” adlı şiirde, bencil insanlar eleştirilir. Ahmed Burhaneddin şiirinin ilk mısralarında kış ayının fakir fukarayı koruma, esirgeme isteğinden dolayı çok sert geçmediğinden bahseder. Bu sebeple şair; kış için merhametli, kerim, civan-mert ifadelerini kullanır.

“Veda edip gidiyor merhametli kış bakınız!

Evet, bu yıl bizi titretmeyen bu kış ne kerim,
Ne muhterem ne civan-mert imiş meğer!.. Yalnız
Giderayak oturup kalmasın sakın Rabb'im!

Ne kar, ne fırtına ne çok soğuk hatta

Ne bahara benzedin ey hoş, ılık, güneşli şita.." (Ahmed Burhaneddin, 1341, s. 9)

Ahmed Burhaneddin şiirin devamında bu eseri kış ayında fakir fukarayı görmezden gelen, bencil, insafsız insanları eleştirmek için yazdığını dile getirir:

"Senin kadar bile insafı olmayanlar var..."

O duygusuzlara sen söyle bari sen yalvar" (Ahmed Burhaneddin, 1341, s. 9)

2.2. Bireysel Manzumeler

Dumlupınar'da neşredilen manzumelerde toplumsal konular dışında bireysel konuların da yer aldığı görülmektedir. Bu manzumelerin konuları aşk/özlem, bireysel buhran ve tasavvufur.

2.2.1. Aşk/Özlem

Mecmuada yer alan bireysel manzumelerde en çok işlenen konu aşk/özlemdir. Mecmuada bu konuda yazılmış 9 şiir yer almaktadır. Bu şiirlerde -İnkisâr şiiri hariç- aşk/özlem konusunun geleneğe uygun şekilde işlendiği görülür. Şiirlerde sevgili, âşığa yüz vermez. Buna rağmen âşık sevgisinden vazgeçmez.

Mecmuada isimsiz olarak yayınlanan "Baş Başa" adlı şiir, sevgiliye kavuşma arzusu üzerine şekillenir. Şiirde âşığın sevgiliye olan bağlılığı şöyle dile getirilir:

"Çamlarda dolaşsak yine hülyalara dalsak

Her şeyden uzak gairesiz, biz bize kalsak

Mehtap vuran enginlere bin kahkaha salsak

Hep yan yana, hep baş başa, hep diz dize kalsak" (İsimsiz, 1341, s. 5)

Ahmet Suat'ın "Düşünce" adlı şiirinde âşık, sevgilinin ona yüz vermemesinden dolayı acı çeker. Sevdiği kadına bağlılığını ispat etmeye çalışır:

"Gözlerini görünce

Sardı beni düşünce

Kahkahanın şen aksi

İnledi ince ince..

(...)

Emin ol ey güzel kız

Sensin benim bu ıssız

Kalbimde parlayacak

İlk ve son nurlu yıldız!" (Ahmet Suat, 1341, s. 5)

Fahri Zeki'nin "Nasibim" adlı şiirine ilham kaynağı olan sevgilidir. Şiirde şair, aşkına karşılık bulamaz. Sevgiliden yüz bulamadıkça harap olur, fakat yine de sevmekten vazgeçmez.

"Sanma ki unuttum; vefasız kadın!..

Dilimde duadır her sabah adın.

Sanma ki; seneler uzun yollar

Şu harap gönülden sevdanı yolar

(...)

Evet; dudakların riyasız desin
“Şair! Sevilmemek nasibin senin”
Git yine rahib ol: Hicranımı tut”
“Sana gönül yası ezelden mev’ûd”

İşte rahib oldum atımı yaktım
Hülyaları gülden heykel bıraktım
Yok, lakin maziyi gömecek kinim
Ben onun kuluyum, o benim dinim...!” (Fahri Zeki, 1341, s. 4)
Mecmuada Haluk Nihad’a ait olan “Hasta Eminem” adlı şiir ise lirik tarzda yazılmış bir aşk şiiridir.
“Köyümün incisi Emine’ m için
Bu akşam (birazcık hasta) dediler
Telaşlı rüzgârla yayıldı demin
Köyümün içinde birden bu haber

Sustu hüzn içinde bütün bülbüller
Sarardı ansızın kırmızı güller
Köyümde kalmadı bir kişi güler
-Ey rüzgâr Emine’ m nasıl haber ver?
Eminem rahatsız olmasın diye
Hiçbir su akmayıp sindi köşeye
Matemli bir türkü doldu her (ney)

Emine’ m nasıldır? Duyulur yer yer” (Haluk Nihad, 1341, s. 7-8)

Mecmuada Muzaffer adlı şairin milli vezin notuyla yayımlanan “Gazel” başlıklı şiirinde aşkına karşılık bulamayan aşığın duyguları dile getirilir:

“Ben bileydim gönlümü vermezdim öyle nafîle
Böyle zalim böyle kâfir böyle mekkar uğruna

Her belaya aşınadır sinesi âşıkların
Ah eder inler muzaffer dil veren yar uğruna” (Muzaffer, 1341, s. 14)
Celal adlı şairin “İnfial” şiirinde âşık, sevdiğinin gönlünü almaya çalışır:
“Bir hüzn içindesin bana muğber misin yine?
Ey necm dil-firib mükedder misin yine?

(...)

Dante’ nin, Şekspir’ in, Hugo’ nun iğbirarına
Etmış o vechi gözyaşı yağmuru bir bahar
Sen tek darılma da kulun olsun celal-zar” (Celal, 1341, s. 18)

Mecmuada eski hececi şairlerden Garip Hasan'ın "Koşma" nazım biçimiyle yazdığı bir şiiri yer alır. Şiir âşık edebiyatında sıkça görülen sevgiliyle âşık arasında karşılıklı söyleşme anlayışıyla kaleme alınmıştır:

"Dedim bu güzellik? Dedi soyumdur

Dedim bu cilveler? Dedi huyumdur

Dedim Garip Hasan? Dedi kulumdur

Dedim öpüşelim dedi ki yok yok!" (Garip Hasan, 1341, s. 18)

Yine eski hececi şairlerden Mevzunî'nin "Olur Mu?" adlı şiiri mecmuda yayımlanan aşk şiirleri arasındadır:

"Sempti yakın olsa her gün varılsa

Bizim muhabbetten bade kırılrsa

Alsa kucağına öpse, sarılsa

Soyunup koynunda, üryan olur mu?

"Mevzunî" bir muğberi ateşte yanar

Efendim duyarsa el bize kıyar

Küçükten bir yerde büyürse iki yar

Onlar birbirine namahrem olur mu?" (Mevzunî, 1341, s. 18)

Mecmuada yer alan "İnkisâr" adlı şiir, konu bakımından diğerlerinden ayrılır. Cenap Muhittin'e ait olan bu şiirde âşık, sevgilinin onu terk etmesinden dolayı üzgündür. Bu nedenle sevgilinin de acı çekip harap olmasını istemektedir:

"Sevdiklerinin tayfi o baygın kucağında

Bin gizli temenni uçuşurken yanağında

Neşven dağılıp, tam o hararetle çağında

Hicranlarımın yâdı tutuşsun dudağında

Gönlünde nedamet eriyip gözyaşın olsun,

Gölgen gibi her yerde elem yoldaşın olsun." (Cenap Muhittin, 1341, s. 5)

2.2.2. Bireysel Buhran

Dumlupınar'da bireysel buhran nedeniyle kaleme alınmış iki şiir yer alır. Bunlardan ilki mecmuanın ikinci sayısında yayımlanan "Son Temenni" adlı şiirken, diğeri mecmuanın beşinci sayısında yayımlanan "Anneme" adlı şiiridir.

Cemal Ethem'in "Son Temenni" adlı şiirinde varlık/yokluk tezatı yaşayan birey dikkat çeker. Bu kişi beklentileri gerçekleşmediği için mutsuz, huzursuz ve geleceğe karşı ümitsizdir. Onu huzura kavuşturacak şey ölümdür:

"Bıktım canımdan Allah'ım al artık istemem

Toprak, ölüm, kan istiyorum varlık istemem

Varlık demek; sürüklenip ölmek demekse, ben

Bıktım bu köhne, iğrenç, üzüntüden." (Cemal Ethem, 1341, s. 9)

Nazım adlı şairin "Anneme" adlı şiirindeki kişi sevgisine karşılık bulamaz. Yaşadığı hayal kırıklığıyla insanlara güveni azalan bu kişi annesiyle dertleşir, onu sığınak olarak görür:

“Anneciğim sevmek, sevgi, sevinç hep yalan

Her yeri dost elinde yaralanan

Kalbim artık uyusun dizinizin dibinde” (Nazım, 1341, s. 18)

2.2.3. Tasavvuf/İlahi

Dumlupınar’da neşredilen eserlerde dini konulara yer verildiği görülmektedir. Mecmuada bu konuda yazılmış iki şiir yer almaktadır. İlki Nutk-ı Şerif üst başlığı altında Sinan Ümmî mahlaslı kişiye ait olan “İlahi” dir. Doğum tarihi net olmamakla birlikte ölüm tarihi 1568 olarak belirtilen Sinan Ümmî mahlaslı kişinin asıl adı Yusuf’tur. Şiirlerinde mahlas olarak hem “Ümmî Sinan”ı hem “Sinân-ı Ümmî”yi kullanır. (Bilgin, 2012, s. 310) Bu bilgilere bakıldığında şiirin mecmuanın yayınlandığı yıldan çok önce yazıldığı anlaşılmaktadır. Ahmet Kabaklı *Türk Edebiyatı Tarihi* adlı eserinin 2. cildindeki Sinan Ümmî’den bahsettiği kısımda bu şiire yer vermiştir. (Kabaklı, 1978, s. 366)

“Aceb hayran oldum aşka uyaldan

Yanıp pürryan oldum aşka uyaldan

Uçtu rahat kuşu mihnet uyandı

Derde derman oldum aşka uyaldan

(...)

Sinan Ümmî ider kalmadı hiç gam

Özge sultan oldum aşka uyaldan” (Sinan Ümmî, 1341, s. 8)

İkincisi ise Fahri Zeki’nin “Gazel” başlıklı şiiridir. Bu şiirde gazellerde sıkça işlenen şarap ve şarapla ilgili unsurlar dikkat çeker. Şair bahsedilen unsurları kullanarak rindin aşkını dile getirir:

“Saki yetiş son bir peyman getir

Dil cam kâfiridir imana getir

Saki rind olanlar meyi can bilir

Biz ezelden içtik canana getir.

(...)

Saki son badeni cennette bile

Fahri’yi Allah’a mestane getir” (Fahri Zeki, 1341, s. 14)

Sonuç

Dumlupınar’ın ilk sayısı 23 Mart 1341’de yayımlanır. Haftada bir çıkarılmak istense de beşinci sayıdan sonra yayım hayatı son bulur. Mecmuanın beşinci sayısında son sayı olduğuna dair bir ifade yer almaz. Millî mefkûreye hizmet etmek isteyen mecmuanın 1. sayısında 9, 2. sayısında 5, 3. sayısında 4, 4. sayısında 7, 5. sayısında 6 olmak üzere 31 şiir yer alır. Bu şiirlerden 13’ü bireysel, 18’i toplumsal şiirdir.

Mecmuanın çıkış gayesinin belirtildiği “Dumlupınar’ın Mesleği” başlıklı yazı dikkate alındığında incelenen şiirlerin kaynağının vatan, millet ve inkılap hareketleri olması beklenir. Fakat kendilerini Cumhuriyet ideolojini yayma hususunda öncü olarak gören Dumlupınar yazarları vatan sevgisinden, Mustafa Kemal’den, Cumhuriyet’in ilke ve inkılaplarından, kazanımlarından, Türk milletinin değerlerinden yeterince söz edememiştir. Bireysel konulu şiirlerin sayıca fazlalığı, Mustafa Kemal’le ilgili yazılan şiir sayısının üç olması, inkılap hareketleriyle ilgili iki yeni şiirin yer alması, vatanın işgal

yıllarından ve işgal yıllarındaki Anadolu halkından bahseden şiir sayısının azlığı bunun kanıtıdır.

Şiirlerde Ahmet Burhaneddin'e ait 8 şiirin yer alması dışında tanınan yazarların sayısı oldukça azdır. Üstelik kuvvetle muhtemel eser sayısının azlığından dolayı mecmuada Abdülhak Hamid'in, Ziya Gökalp'in, Sinan Ümmî'nin önceki yıllarda yazdığı şiirlere yeniden yer verilmiştir. Öte yandan Abdülhak Hamid'in inkılap hareketlerinden ve Mustafa Kemal'den övgüyle bahsettiği Dahi-i Teceddüde adlı şiirinin ilk olarak burada yayınlanması dikkate değerdir.

Görülüyor ki İstanbul'da yayımlanan Dumlupınar mecmuası son derece hevesli şekilde çıktığı Cumhuriyet ideolojisinin savunucusu ve koruyucusu olma yolunda birkaç tanınan yazarın eserleri dışında ne geçmişin değerlerini yaşatabilmiş ne de geleceğin inşa edilmesinde tam anlamıyla önemli bir rol üstlenebilmiştir.

Kaynakça

- Ahmet Haşim (1928). Yedi meşaleciler. *Meşale*, 1(1), 1.
- Apaydın, D. ve Özakman, İ. (2019). Erken Cumhuriyet döneminde kısa ömürlü edebiyat dergileri. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 3(1), 14-30.
- Bilgin, A. A. (2012). Ümmî Sinan. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm ansiklopedisi*. (C. 42, ss. 310-311). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Bostancı, K. (2013). Türkiye edebiyat mecmuası ve dizini. *AKAD*, 1(1), 66-84.
- Bozdoğan, A. (2011). XX. yüzyılın ilk çeyreğinde Türk ocaklarının taşra teşkilatlarında dergicilik faaliyetleri. *Türk Yurdu*, (288).
- Issı, A. C. (2013). Ankara hukuk'lu gençlerin çıkardığı 3 sayılı bir dergi: Hep gençlik. (H. Ataş Haz.). *Türk Dünyasından -Halil Açıkgöz'e Armağan* (1. Baskı, s. 293-300) içinde. Doğu Kitabevi.
- Işık, M. ve Eşitti, Ş. (2014). Ocak 2012 gazete birleşmelerinin Erzurum basının gelişim süreci içerisindeki yeri ve önemi. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 47(2), 51-74.
- Kabaklı, A. (1978). Ümmî Sinan. *Türk edebiyatı*, (C. 2, ss. 364-366). Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Özçelik Damlapınar, Z. B. (2023). Cumhuriyetin kuruluş yıllarında yayımlanan dergiler envanteri: 1923-1938. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (65), 98-134. <https://doi.org/10.47998/ikad.1322533>
- Tansel, F. T. (1977). *Ziya Gökalp külliyyatı 1 şiirler ve halk masalları*. (2. Baskı). Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Türk Tarih Kurumu. *Tarih çevirme kılavuzu*, <https://ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu/> adresinden 09.05.2024 tarihinde alınmıştır.
- Ulutürk, Y. (2011). *Meşale dergisi inceleme-metin*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Trakya Üniversitesi.
- (1928). Yolumuz. *Yeşil yaprak*, 1(1), 1.
- (23 Mart 1341-15 Kânun-ı Evvel 1341). *Dumlupınar*. 1(1-5).

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Dr. Handan GÜRBÜZ YENİ

Çatışma Beyanı / Conflict Statement: Yazar bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkisinin bulunmadığını, herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan etmiştir.

Etik Beyanı / Ethical Statement: Yazar bu makalede "Etik Kurul İzni"ne gerek olmadığını beyan etmiştir.

Destek ve Teşekkür / Support and Thanks: Yazar bu çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmadığını beyan etmiştir.

Yayımlanan makalede araştırma ve yayın etiğine riayet edilmiş; COPE (Committee on Publication Ethics)'nin editör ve yazarlar için yayımlanmış olduğu uluslararası standartlar dikkate alınmıştır.